

ÔN TẬP VĂN BẢN:

VIỄN LĂNG BÁC

- Viễn Phương -

VĂN BẢN: *VIẾNG LĂNG BÁC*

- Viễn Phương -

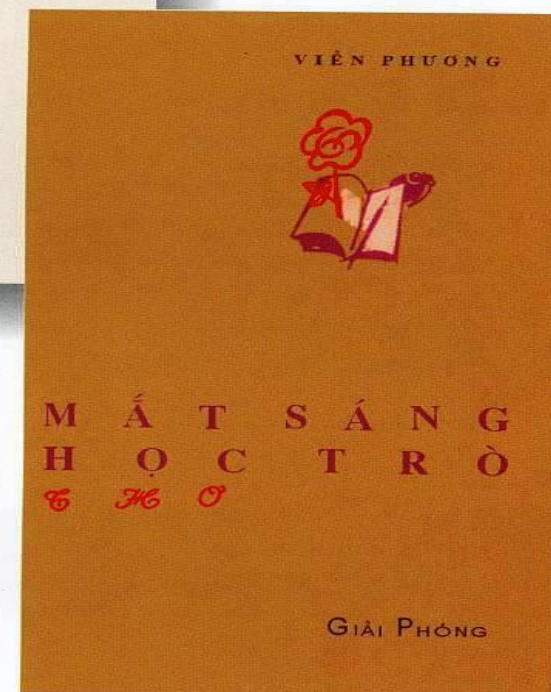
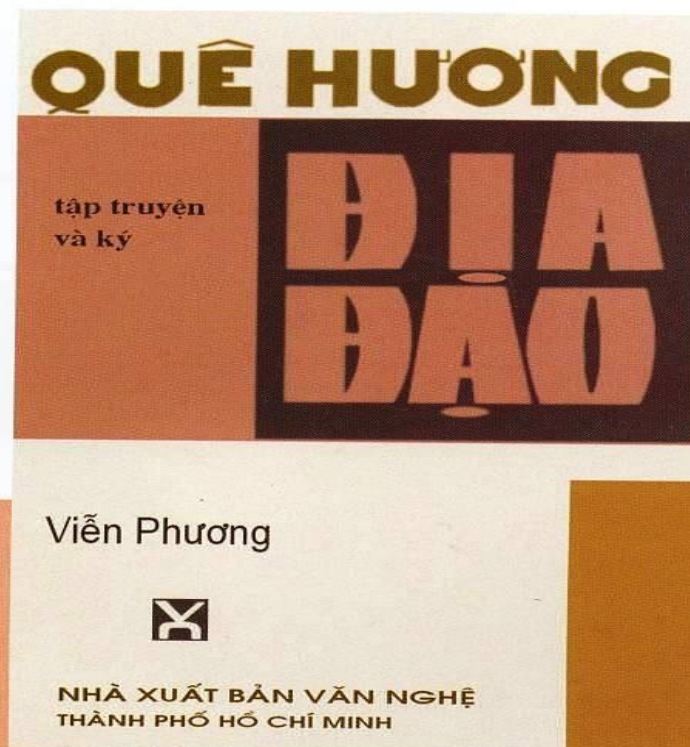
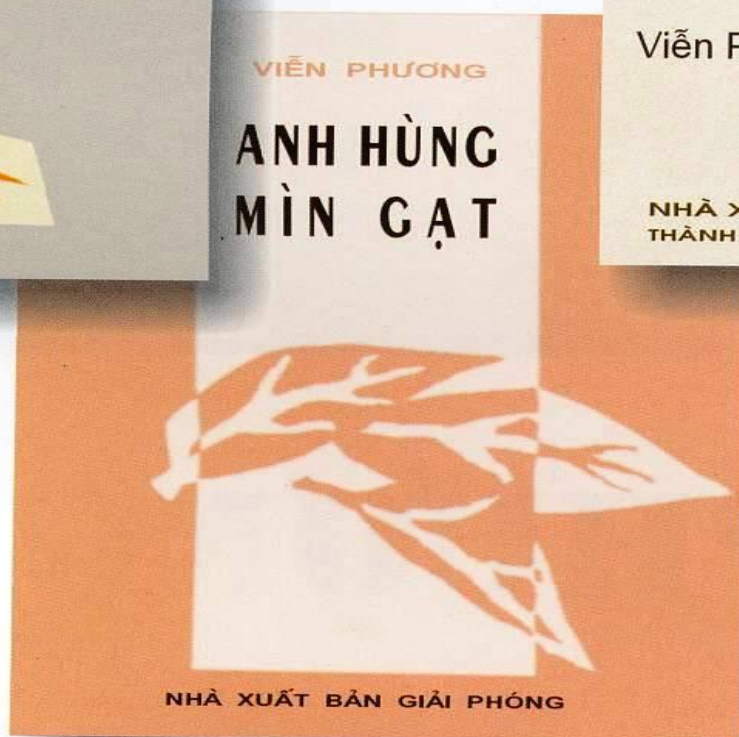
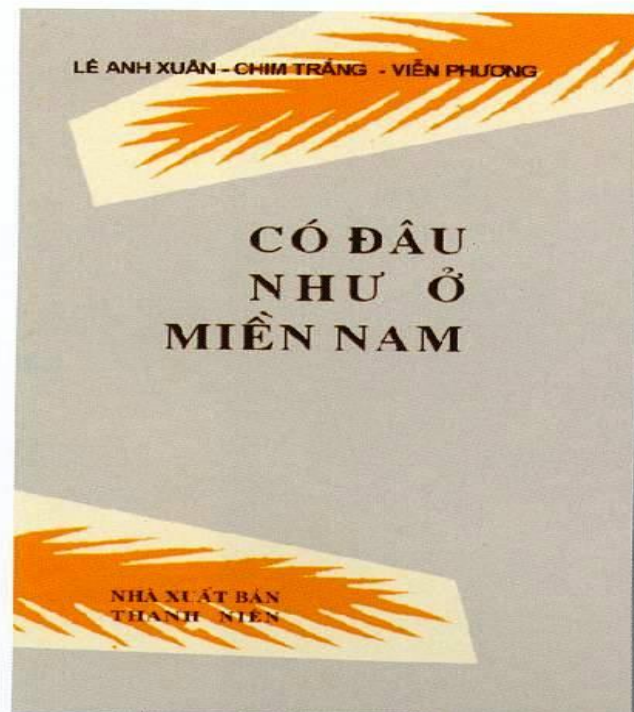
I. Tìm hiểu chung

1. Tác giả

Tác giả Viễn Phương (1928-2005)

- Tên khai sinh là Phan Thanh Viễn, quê ở tỉnh An Giang.
- Trong kháng chiến chống Pháp và chống Mĩ, ông hoạt động ở Nam Bộ, là một trong những cây bút có mặt sớm nhất của lực lượng văn nghệ giải phóng ở miền Nam thời kì chống Mĩ cứu nước.
- Phong cách sáng tác: **thơ ông nhỏ nhẹ, giàu tình cảm và chất mơ mộng ngay trong hoàn cảnh chiến đấu ác liệt ở chiến trường.**

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: *VIẾNG LĂNG BÁC* (Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

1. Tác giả
2. Tác phẩm

VIỀNG LĂNG BÁC

(Viễn Phương)

*Con ở miền Nam ra thăm lăng Bác
Đã thấy trong sương hàng tre bát ngát
Ôi! Hàng tre xanh xanh Việt Nam
Bão táp mưa sa đứng thẳng hàng.*

*Ngày ngày mặt trời đi qua trên lăng
Thấy một mặt trời trong lăng rất đỏ.
Ngày ngày dòng người đi trong thương nhớ
Kết tràng hoa dâng bảy mươi chín mùa xuân...*

*Bác nằm trong giấc ngủ bình yên
Giữa một vầng trăng sáng dịu hiền
Vẫn biết trời xanh là mãi mãi
Mà sao nghe nhói ở trong tim!*

*Mai về miền Nam thương trào nước mắt
Muốn làm con chim hót quanh lăng Bác
Muốn làm đóa hoa tỏa hương đâu đây
Muốn làm cây tre trung hiếu chốn này.*

4-1976

(Trích SGK **Ngữ văn 9, tập 2**, trang 58,59)

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: *VIẾNG LĂNG BÁC*

(Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

1. Tác giả

2. Tác phẩm

- Xuất xứ: Bài thơ *Viếng lăng Bác* được sáng tác vào năm 1976 và in trong tập thơ *Như mây mùa xuân* (1978)
- Thể thơ: thơ 8 chữ tự do
- Phương thức biểu đạt chính: biểu cảm
- **Cảm hứng bao trùm trong bài thơ là niềm xúc động thiêng liêng, thành kính, lòng biết ơn và tự hào pha lẫn nỗi xót đau của tác giả.**
- Mạch vận động của cảm xúc đi theo trình tự vào lăng viếng Bác.

BỘ CỤC

Khổ 1: Cảm xúc của tác giả trước cảnh bên ngoài lăng Bác

Khổ 2: Cảm xúc của tác giả khi xếp hàng vào lăng viếng Bác

Khổ 3: Cảm xúc của tác giả khi vào trong lăng viếng Bác

Khổ 4: Cảm xúc của tác giả khi rời lăng Bác

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: VIẾNG LĂNG BÁC

(Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

II. Đọc hiểu văn bản

1. Khổ 1: Cảm xúc của tác giả trước cảnh bên ngoài lăng Bác.

*Con ở miền Nam ra **thăm** lăng Bác
Đã thấy trong sương hàng tre bát ngát
Ôi! Hàng tre xanh xanh Việt Nam
Bão táp mưa sa đứng thẳng hàng.*

Con ở miền Nam ra thăm lăng Bác

- Câu 1

+ Biện pháp tu từ nói giảm nói tránh: khẳng định sự bất tử của Bác, xoa dịu nỗi đau của cả dân tộc trước sự ra đi của Người.

+ Từ xưng hô đặt ở đầu câu: tình cảm máu thịt, chân thành giữa lãnh tụ và nhân dân.

+ Miền Nam: Thành đồng Tổ quốc.

Tình cảm gắn bó sâu nặng giữa Bác Hồ và nhân dân miền Nam.

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: *VIẾNG LĂNG BÁC* (Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

II. Đọc hiểu văn bản

1. Khổ 1: Cảm xúc của tác giả trước cảnh bên ngoài lăng Bác.

*Đã thấy trong sương hàng tre bát ngát
Ôi! Hàng tre xanh xanh Việt Nam
Bão táp mưa sa đứng thẳng hàng.*

- Hình ảnh *hàng tre*
 - Từ láy *bát ngát*
xanh xanh
Việt Nam } Sức sống của dân tộc Việt Nam
 - BPTT ẩn dụ *bão táp mưa sa*
 - BPTT nhân hóa *đứng thẳng hàng* } Phẩm chất kiên cường của dân tộc Việt Nam

- Câu cảm thán *Ôi!*: tâm trạng xúc động của tác giả.

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: VIẾNG LĂNG BÁC

(Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

II. Đọc hiểu văn bản

1. Khổ 1. Cảm xúc của tác giả trước cảnh bên ngoài lăng Bác
2. Khổ 2: Cảm xúc của tác giả khi xếp hàng vào lăng viếng Bác.

*Ngày ngày **mặt trời** đi qua trên lăng
Thấy một **mặt trời** trong lăng rất đỏ.
Ngày ngày dòng người đi trong thương nhớ
Kết tràng hoa dâng bảy mươi chín mùa xuân...*

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: *VIẾNG LĂNG BÁC* (Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

II. Đọc hiểu văn bản

1. Khổ 1. Cảm xúc của tác giả trước cảnh bên ngoài lăng Bác
2. Khổ 2: Cảm xúc của tác giả khi xếp hàng vào lăng viếng Bác

*Ngày ngày mặt trời đi qua trên lăng
Thấy một mặt trời trong lăng rất đỏ.*

- BPTT nhân hóa
mặt trời vũ trụ

*đi qua
trên lăng*

thấy

một mặt trời trong lăng rất đỏ

BPTT ẩn dụ
mặt trời trong lăng - Bác Hồ

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: *VIẾNG LĂNG BÁC* (Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

II. Đọc hiểu văn bản

1. Khổ 1. Cảm xúc của tác giả trước cảnh bên ngoài lăng Bác
2. Khổ 2: Cảm xúc của tác giả khi xếp hàng vào lăng viếng Bác

*Ngày ngày dòng người đi trong thương nhớ
Kết tràng hoa dâng bảy mươi chín mùa xuân...*

- *Dòng người*

BPTT điệp ngữ chỉ thời gian:
Ngày ngày

đi trong thương nhớ

BPTT ẩn dụ: *tràng hoa*

Động từ *dâng*

Cả dân tộc mãi không
nguôi nhớ Bác.

Tình cảm thành
kính, thiết tha

- BPTT hoán dụ *bảy mươi chín mùa xuân*: cuộc đời đẹp như những mùa xuân của Bác Hồ.

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: VIẾNG LĂNG BÁC

(Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

II. Đọc hiểu văn bản

1. Khổ 1. Cảm xúc của tác giả trước cảnh bên ngoài lăng Bác
2. Khổ 2: Cảm xúc của tác giả khi xếp hàng vào lăng viếng Bác
3. Khổ 3: Cảm xúc của tác giả khi vào trong lăng viếng Bác.

*Bác nằm trong giấc ngủ bình yên
Giữa một vầng trăng sáng dịu hiền
Vẫn biết trời xanh là mãi mãi
Mà sao nghe nhói ở trong tim!*

BPTT nói giảm nói tránh *giác ngủ bình yên*: Bác sống mãi cùng non sông đất nước.

Hình ảnh *vàng trắng sáng dịu hiền*

```
graph TD; A[Hình ảnh vàng trắng sáng dịu hiền] --> B[Ánh sáng dịu nhẹ, trong trẻo, yên tĩnh, trang nghiêm trong lăng Bác.]; A --> C[Tâm hồn cao đẹp, vĩ đại, sáng trong của Bác.]; A --> D[Những vần thơ tràn đầy ánh trắng của Người.]; A --> E[Cảm giác được thanh lọc tâm hồn khi ta ở bên Bác Hồ.];
```

Ánh sáng dịu nhẹ, trong trẻo, yên tĩnh, trang nghiêm trong lăng Bác.

Tâm hồn cao đẹp, vĩ đại, sáng trong của Bác.

Những vần thơ tràn đầy ánh trắng của Người.

Cảm giác được thanh lọc tâm hồn khi ta ở bên Bác Hồ.

*Vẫn biết trời xanh là mãi mãi
Mà sao nghe nhói ở trong tim!*

Cặp từ đối lập *Vẫn biết...mà sao*

Động từ *nhói*

Nỗi đau đớn của dân tộc và bạn bè quốc tế trước
sự ra đi của Người.

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: VIẾNG LĂNG BÁC

(Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

II. Đọc hiểu văn bản

1. Khổ 1. Cảm xúc của tác giả trước cảnh bên ngoài lăng Bác
2. Khổ 2: Cảm xúc của tác giả khi xếp hàng vào lăng viếng Bác
3. Khổ 3: Cảm xúc của tác giả khi vào trong lăng viếng Bác.
4. Khổ 4: Cảm xúc của tác giả khi rời lăng Bác.

*Mai về miền Nam thương trào nước mắt
Muốn làm con chim hót quanh lăng Bác
Muốn làm đóa hoa tỏa hương đâu đây
Muốn làm cây tre trung hiếu chốn này.*

Mai về miền Nam *thương trào nước mắt*: tâm trạng lưu luyến, không muốn rời xa.

Điệp ngữ *Muốn làm*

*Con chim hót
quanh lăng.*

*Đóa hoa tỏa
hương đâu đây.*

*Cây tre trung hiếu
chôn này.*

Ước nguyện chân thành, tha thiết, xúc động.
Kết cấu đầu cuối tương ứng.

ĐỌC HIỂU VĂN BẢN: *VIẾNG LĂNG BÁC*

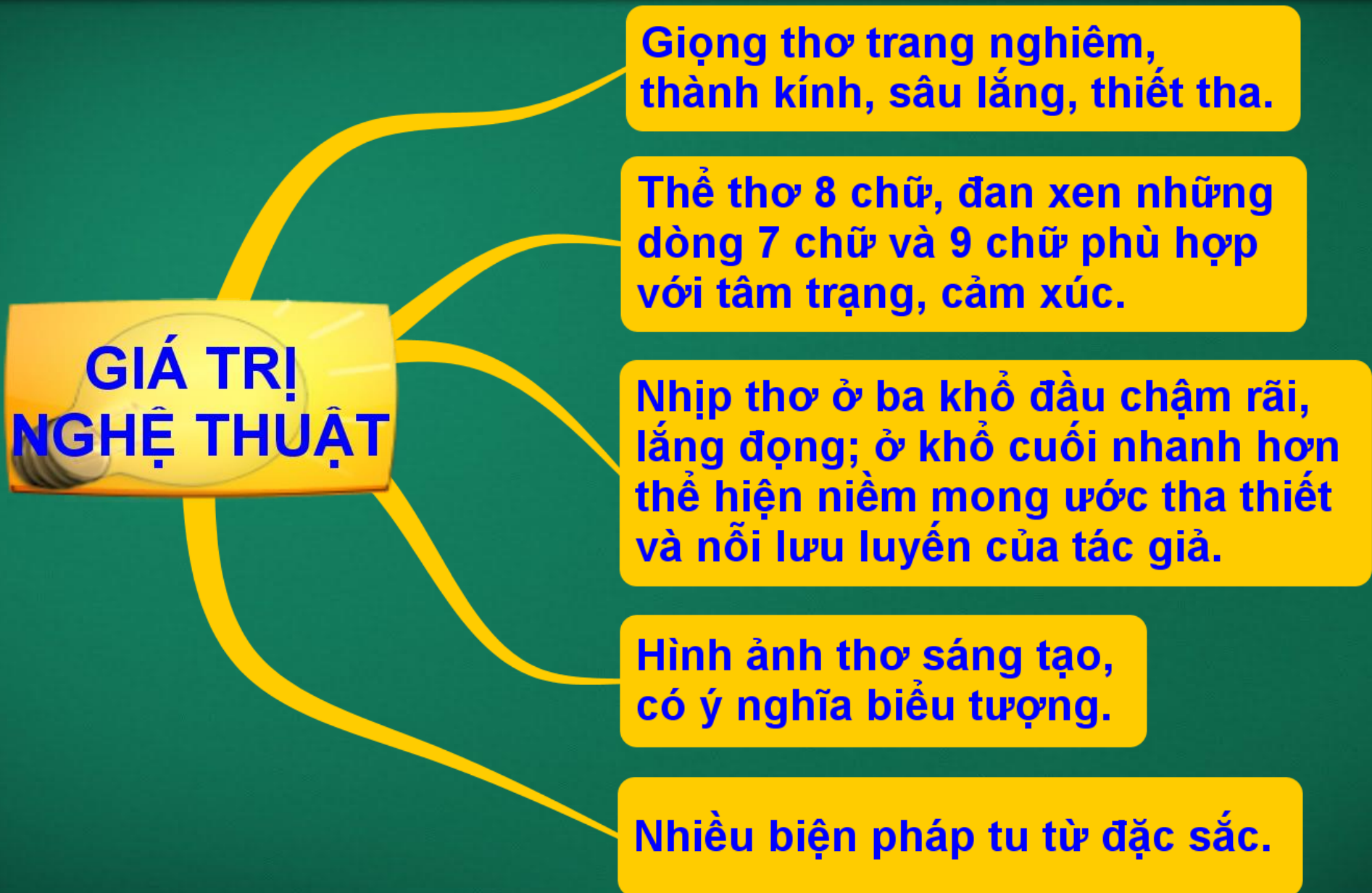
(Viễn Phương)

I. Tìm hiểu chung

II. Đọc hiểu văn bản

III. Tổng kết

GIÁ TRỊ NGHỆ THUẬT


```
graph LR; A[GIÁ TRỊ NGHỆ THUẬT] --- B[Giọng thơ trang nghiêm, thành kính, sâu lắng, thiết tha.]; A --- C[Thể thơ 8 chữ, đan xen những dòng 7 chữ và 9 chữ phù hợp với tâm trạng, cảm xúc.]; A --- D[Nhịp thơ ở ba khổ đầu chậm rãi, lắng đọng; ở khổ cuối nhanh hơn thể hiện niềm mong ước tha thiết và nỗi lưu luyến của tác giả.]; A --- E[Hình ảnh thơ sáng tạo, có ý nghĩa biểu tượng.]; A --- F[Nhiều biện pháp tu từ đặc sắc.];
```

Giọng thơ trang nghiêm, thành kính, sâu lắng, thiết tha.

Thể thơ 8 chữ, đan xen những dòng 7 chữ và 9 chữ phù hợp với tâm trạng, cảm xúc.

Nhịp thơ ở ba khổ đầu chậm rãi, lắng đọng; ở khổ cuối nhanh hơn thể hiện niềm mong ước tha thiết và nỗi lưu luyến của tác giả.

Hình ảnh thơ sáng tạo, có ý nghĩa biểu tượng.

Nhiều biện pháp tu từ đặc sắc.

GIÁ TRỊ NỘI DUNG

Niềm xúc động thiêng liêng,
tấm lòng tha thiết thành kính,
vừa tự hào, vừa đau xót của
tác giả khi viếng lăng Bác

Ngợi ca vị lãnh tụ vĩ đại
và công ơn của Người
với dân tộc Việt Nam

ĐỀ SỐ 1

"Viếng lăng Bác" là một bài thơ hay, xúc động của Viễn Phương viết về Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Câu 1: Em hãy chép chính xác khổ thơ thứ nhất và nêu hoàn cảnh ra đời của bài thơ.

Câu 2: Trong những câu thơ trên, hình ảnh hàng tre trong câu thơ nào là hình ảnh tả thực, hình ảnh hàng tre trong câu thơ nào là hình ảnh ẩn dụ? Trong khổ thơ em vừa chép nổi bật lên hình ảnh “hàng tre”, ở khổ thơ cuối hình ảnh này lại xuất hiện. Theo em, việc lặp lại hình ảnh cây tre ở đoạn kết bài thơ có ý nghĩa như thế nào?

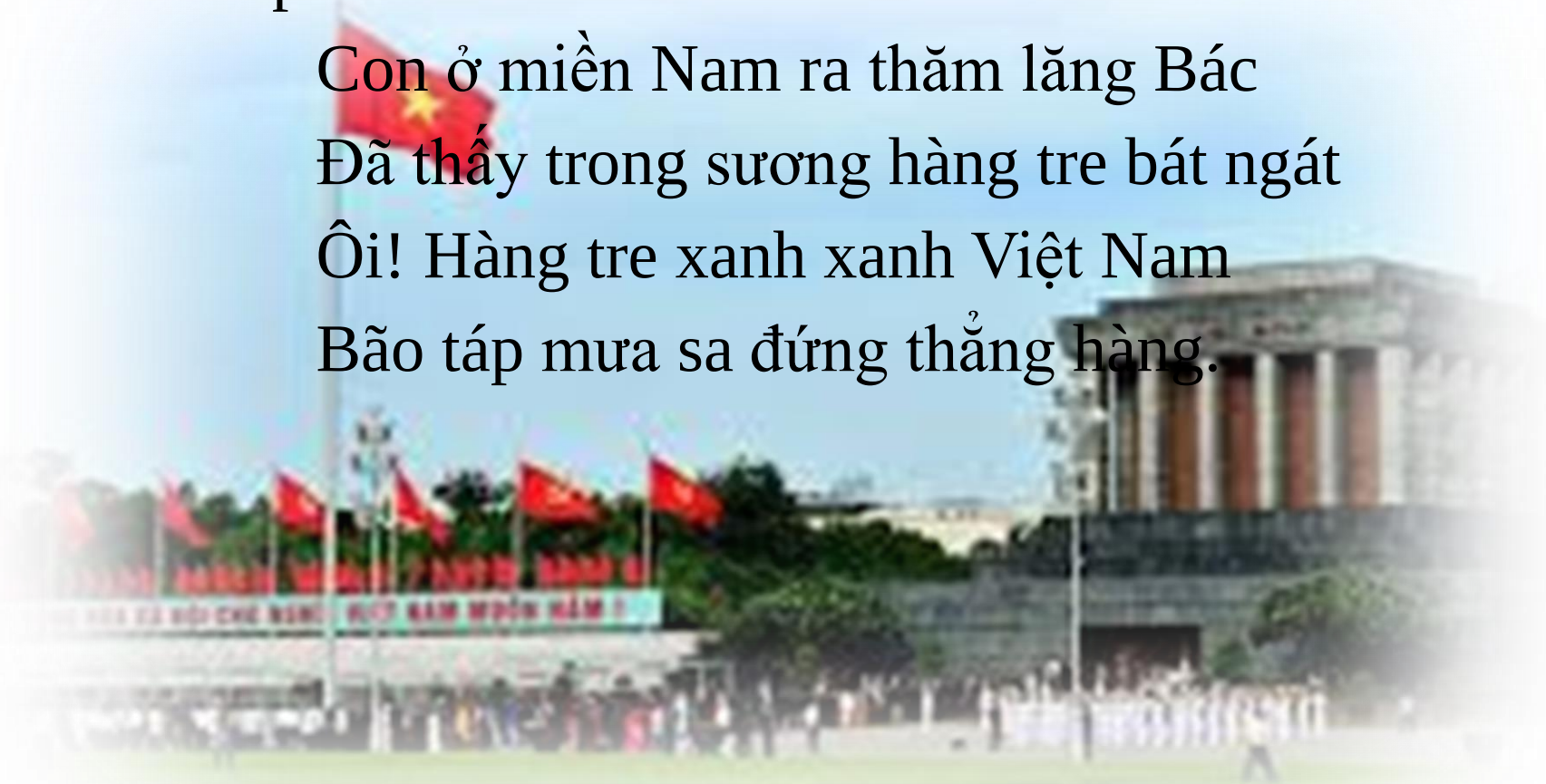
Câu 3: Chỉ ra sự khác nhau và ý nghĩa giữa hình ảnh hàng tre bát ngát ở câu thơ thứ hai (Đã thấy trong sương hàng tre bát ngát) và cây tre trung hiếu ở câu cuối (Muốn làm cây tre trung hiếu chốn này) của bài thơ.

Câu 4: Dựa vào khổ thơ vừa chép, hãy viết đoạn văn khoảng 10 câu theo cách lập luận tổng hợp - phân tích – tổng hợp để làm rõ tình cảm của nhà thơ khi đứng trước lăng Bác. Trong đoạn có sử dụng thành phần biệt lập cảm thán và phép nối để liên kết câu.

Câu 1: Em hãy chép chính xác khổ thơ thứ nhất và nêu hoàn cảnh ra đời của bài thơ.

Câu 1: Chép chính xác khổ thơ thứ nhất:

Con ở miền Nam ra thăm lăng Bác
Đã thấy trong sương hàng tre bát ngát
Ôi! Hàng tre xanh xanh Việt Nam
Bão táp mưa sa đứng thẳng hàng.

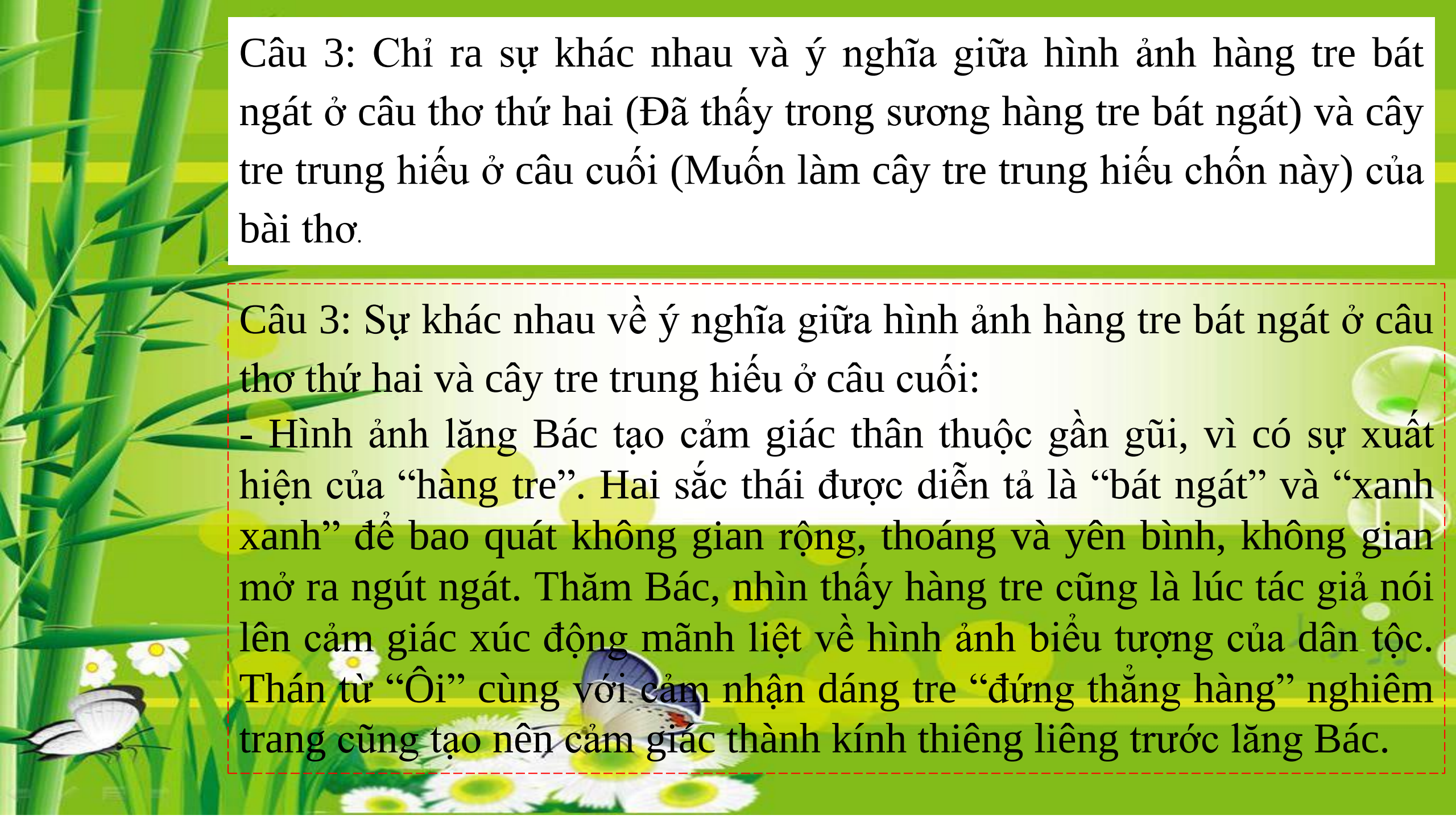
Câu 2: Trong những câu thơ trên, hình ảnh hàng tre trong câu thơ nào là hình ảnh tả thực, hình ảnh hàng tre trong câu thơ nào là hình ảnh ẩn dụ? Trong khổ thơ em vừa chép nổi bật lên hình ảnh “hàng tre”, ở khổ thơ cuối hình ảnh này lại xuất hiện. Theo em, việc lặp lại hình ảnh cây tre ở đoạn kết bài thơ có ý nghĩa như thế nào?

Câu 2: Hình ảnh tả thực và hình ảnh ẩn dụ của “hàng tre”. Ý nghĩa việc lặp lại hình ảnh “hàng tre”:

- Hình ảnh tả thực: Đã thấy trong sương hàng tre bát ngát
- Hình ảnh ẩn dụ trong câu:

“Ôi! Hàng tre*thẳng* hàng”

- Tạo kết cấu đầu cuối tương ứng chặt chẽ.
- Hình ảnh cây tre được lặp lại khắc sâu thêm ý nghĩa biểu tượng cho con người Việt Nam với tấm lòng, ước nguyện, ý chí: trung hiếu với Bác, mãi bên Bác, đi theo con đường của Bác.

Câu 3: Chỉ ra sự khác nhau và ý nghĩa giữa hình ảnh hàng tre bát ngát ở câu thơ thứ hai (Đã thấy trong sương hàng tre bát ngát) và cây tre trung hiếu ở câu cuối (Muốn làm cây tre trung hiếu chốn này) của bài thơ.

Câu 3: Sự khác nhau về ý nghĩa giữa hình ảnh hàng tre bát ngát ở câu thơ thứ hai và cây tre trung hiếu ở câu cuối:

- Hình ảnh lăng Bác tạo cảm giác thân thuộc gần gũi, vì có sự xuất hiện của “hàng tre”. Hai sắc thái được diễn tả là “bát ngát” và “xanh xanh” để bao quát không gian rộng, thoáng và yên bình, không gian mở ra ngút ngát. Thăm Bác, nhìn thấy hàng tre cũng là lúc tác giả nói lên cảm giác xúc động mãnh liệt về hình ảnh biểu tượng của dân tộc. Thán từ “Ôi” cùng với cảm nhận dáng tre “đứng thẳng hàng” nghiêm trang cũng tạo nên cảm giác thành kính thiêng liêng trước lăng Bác.

Không những thế, tư thế: “đứng thẳng hàng” còn đặt trong thế đối lập với “bão táp mưa sa” gợi lên phẩm chất của tre dẻo dai, cứng cáp bền bỉ, cũng là tư thế hiên ngang của dân tộc vượt qua bao thử thách gian lao để đi đến thắng lợi vinh quang. Để từ đó, tác giả như cảm nhận giây phút về bên Bác, có toàn thể dân tộc cùng canh giấc ngủ cho Người.

- Hình ảnh “cây tre trung hiếu” có ý nghĩa tượng trưng (ẩn dụ) cho khát vọng của nhà thơ muốn hoá thân “làm cây tre trung hiếu chốn này” - bồi đắp tâm hồn và phẩm chất để sống xứng đáng với tình thương của Bác. Đó cũng là lời hứa tiếp tục thực hiện ước vọng của Người.

Câu 4: Dựa vào khổ thơ vừa chép, hãy viết đoạn văn khoảng 10 câu theo cách lập luận tổng hợp - phân tích – tổng hợp để làm rõ tình cảm của nhà thơ khi đứng trước lăng Bác. Trong đoạn có sử dụng thành phần biệt lập cảm thán và phép nối để liên kết câu.

Câu 4: Viết đoạn văn làm rõ tình cảm của nhà thơ khi đứng trước lăng Bác:

- Tình cảm chân thành và giàn dụa của đồng bào miền Nam muốn nhắn gửi, nhờ Viễn Phương nói hộ cùng Bác.
- Câu thơ “Con ở miền Nam ra thăm lăng Bác” chỉ gói gọn như một lời thông báo nhưng lại gợi ra tâm trạng xúc động của một người từ miền Nam sau bao nhiêu năm mong mỏi bấy giờ mới được ra viếng Bác.

Gợi ý trả lời

- Đại từ xưng hô “con” rất gần gũi, thân thiết, ấm áp tình thân thương, diễn tả tâm trạng của người con ra thăm cha sau bao nhiêu năm xa cách.
- Nói giảm, nói tránh: từ “thăm” thay cho “viếng” giảm nhẹ nỗi đau thương mất mát => Bác Hồ còn sống mãi trong tâm tưởng của mọi người.
- Hình ảnh hàng tre vừa tả thực vừa mang tính chất tượng trưng, giàu ý nghĩa liên tưởng sâu sắc: Hàng tre là hình ảnh hết sức thân thuộc của làng quê, đất nước Việt Nam, đã thành một biểu tượng của dân tộc. Cây tre mang biểu tượng của tâm hồn thanh cao, sức sống bền bỉ, kiên cường của dân tộc.

*“Ôi! Hàng tre xanh xanh Việt Nam,
Bão táp mưa sa đứng thẳng hàng”.*

- “Ôi” là từ cảm thán tạo thành câu đặc biệt, biểu thị niềm xúc động tự hào trước hình ảnh hàng tre.

ĐỀ SỐ 2

Cho đoạn thơ sau:

“Ngày ngày mặt trời....mùa xuân.”

(Trích Viếng lăng Bác - Viễn Phương)

Câu 1: **Nêu ngắn gọn hoàn cảnh sáng tác bài thơ.**

Câu 2: **Từ “mặt trời” ở câu thơ thứ hai được sử dụng theo phép tu từ từ vựng nào? Phép tu từ này có tác dụng như thế nào trong việc bộc lộ cảm xúc của tác giả?**

Câu 3: **Trong chương trình Ngữ văn 9 cũng có những câu thơ xuất hiện hình ảnh “mặt trời” qua cách sử dụng phép tu từ tương tự. Chép những câu thơ đó và cho biết tên tác giả, tác phẩm.**

Câu 4: **“Thương nhớ” vốn là một từ chỉ cảm xúc bên trong của con người nhưng tác giả lại viết “Ngày ngày dòng người đi trong thương nhớ”. Tại sao vậy?**

Câu 5: **Trình bày cảm nhận của em về đoạn thơ trên bằng một đoạn văn khoảng 10-12 câu, triển khai theo lối lập luận tổng – phân - hợp để thấy được dòng cảm xúc chân thành của tác giả trước khi vào lăng viếng Bác. Trong đoạn văn có sử dụng một câu bị động và một phép nối liên kết.**

Câu 1: Nêu ngắn gọn hoàn cảnh sáng tác bài thơ.

Câu 1: Hoàn cảnh sáng tác bài thơ Viếng lăng Bác:
Năm 1976, sau khi cuộc kháng chiến chống Mỹ kết thúc, đất nước thống nhất, lăng chủ tịch Hồ Chí Minh cùng vừa khánh thành, tác giả từ miền Nam ra thăm miền Bắc, vào lăng viếng Bác Hồ. Bài thơ “Viếng lăng Bác” được sáng tác trong dịp đó.

Câu 2: Từ “mặt trời” ở câu thơ thứ hai được sử dụng theo phép tu từ từ vựng nào? Phép tu từ này có tác dụng như thế nào trong việc bộc lộ cảm xúc của tác giả?

Câu 2: Biện pháp nghệ thuật và tác dụng của từ “mặt trời”:

- Từ “mặt trời” ở câu thơ thứ hai được sử dụng theo phép tu từ ẩn dụ.
- Tác dụng: Giúp bộc lộ cảm xúc biết ơn, tự hào, ngưỡng mộ của tác giả đối với Bác - Người đã mang lại ánh sáng, sự sống cho dân tộc Việt Nam.

Câu 3: Trong chương trình Ngữ văn 9 cũng có những câu thơ xuất hiện hình ảnh “mặt trời” qua cách sử dụng phép tu từ tương tự. Chép những câu thơ đó và cho biết tên tác giả, tác phẩm.

Câu 3: Chép câu thơ có hình ảnh “mặt trời”, cho biết tác giả:

- Những câu thơ xuất hiện hình ảnh “mặt trời”:

*“Mặt trời của bắp thì nằm trên đồi
Mặt trời của mẹ, em nằm trên lưng”.*

“Khúc hát ru những em bé lớn trên lưng mẹ”

- Nguyễn Khoa Điềm

Câu 4: “Thương nhớ” vốn là một từ chỉ cảm xúc bên trong của con người nhưng tác giả lại viết “Ngày ngày dòng người đi trong thương nhớ”. Tại sao vậy?

Câu 4: Cách viết “Ngày ngày dòng người đi trong thương nhớ”:

- Đó là hình ảnh thực mà khi đến lăng Bác nhà thơ chứng kiến: ngày ngày dòng người nối tiếp nhau vào viếng lăng Bác

- Từ đó tác giả liên tưởng: Mọi người dân khi đến viếng Bác thể hiện nỗi xúc động, tấm lòng nặng trĩu thương nhớ không nguôi qua hình ảnh ẩn dụ chuyển đổi cảm giác.

Câu 5: Trình bày cảm nhận của em về đoạn thơ trên bằng một đoạn văn khoảng 10-12 câu, triển khai theo lối lập luận tổng – phân - hợp để thấy được dòng cảm xúc chân thành của tác giả trước khi vào lăng viếng Bác. Trong đoạn văn có sử dụng một câu bị động và một phép nối liên kết.

Câu 5: Viết đoạn văn để thấy được dòng cảm xúc chân thành của tác giả trước khi vào lăng viếng Bác:

- Dòng cảm xúc chân thành của tác giả trước khi vào lăng viếng Bác.
- Hình ảnh thực và ẩn dụ sóng đôi “mặt trời” -> vừa khẳng định sức sống trường tồn của Bác vừa thể hiện lòng tôn kính, ngưỡng mộ, tự hào biết ơn đối với Bác.
- Hình ảnh ẩn dụ đẹp và sáng tạo cùng với hình ảnh hoán dụ đã gợi liên tưởng “dòng người - tràng hoa”, “bảy mươi chín mùa xuân” -> Tấm lòng thành kính của nhân dân dành cho Bác.

=> Những vần thơ được viết trong sự thăng hoa của cảm xúc, nỗi xúc động lớn lao của trái tim.

ĐỀ SỐ 3

Nói về bài thơ Viếng lăng Bác của tác giả Viễn Phương có nhận xét: “*Có thể nói bài thơ là một thứ tiếng lòng giản dị, hồn nhiên mà âm vang của nó còn làm thổn thức lòng người mãi mãi*”.

(Tìm hiểu vẻ đẹp tác phẩm văn học Ngữ văn 9 - Lê Bảo)

Câu 1: Em hãy nêu hoàn cảnh sáng tác và **cảm xúc bao trùm của tác giả trong bài thơ**.

Câu 2: Chép nguyên văn khổ thơ diễn tả cảm xúc và suy nghĩ của tác giả khi vào trong lăng viếng Bác.

Câu 3: Chỉ ra một hình ảnh ẩn dụ có trong khổ thơ mà em vừa chép và nêu ý nghĩa của hình ảnh ẩn dụ đó.

Câu 4: Cho câu văn sau: “Trong **bài thơ** Viếng lăng Bác, ngoại cảnh chỉ được miêu tả chấm phá vài nét, còn chủ yếu tác giả bộc lộ tâm trạng, cảm xúc yêu thương, ngưỡng mộ của mình đối với Chủ tịch Hồ Chí Minh.”

Hãy coi câu văn trên là câu chủ đề, viết tiếp khoảng 8 đến 10 câu văn đã tạo thành một đoạn văn trình bày theo cách diễn dịch; trong đoạn văn có sử dụng câu chứa thành phần biệt lập và phép thế (gạch chân, chú thích thành phần biệt lập và từ ngữ dùng làm phép thế).

Câu 1: Em hãy nêu hoàn cảnh sáng tác và cảm xúc bao trùm của tác giả trong bài thơ.

Câu 1: Hoàn cảnh sáng tác:

- Năm 1976, sau khi cuộc kháng chiến chống Mỹ kết thúc, đất nước thống nhất, lăng chủ tịch Hồ Chí Minh cũng vừa khánh thành, tác giả từ miền Nam ra thăm miền Bắc, vào lăng viếng Bác Hồ. Bài thơ "Viếng lăng Bác" được sáng tác trong dịp đó.

- **Cảm xúc bao trùm của tác giả trong bài thơ là niềm xúc động thiêng liêng thành kính, lòng biết ơn và tự hào pha lẫn nỗi xót đau khi tác giả từ miền Nam ra viếng lăng Bác.**

Câu 2: Chép nguyên văn khổ thơ diễn tả cảm xúc và suy nghĩ của tác giả khi vào trong lăng viếng Bác.

Câu 2: Khổ thơ diễn tả cảm xúc và suy nghĩ của tác giả khi vào trong lăng viếng Bác:

*“Bác nằm trong giấc ngủ bình yên
Giữa một vầng trăng sáng dịu hiền
Vẫn biết trời xanh là mãi mãi
Mà sao nghe nhói ở trong tim.”*

Câu 3: Chỉ ra một hình ảnh ẩn dụ có trong khổ thơ mà em vừa chép và nêu ý nghĩa của hình ảnh ẩn dụ đó.

Câu 3: Hình ảnh ẩn dụ và tác dụng trong khổ 3:

- Hình ảnh ẩn dụ: trời xanh, vàng trắng

- Tác dụng:

+ Hình ảnh “trời xanh”: Làm tăng sức gợi hình, gợi cảm cho điều tác giả muốn thể hiện. Trời xanh là ẩn dụ cho hòa bình và cuộc sống tươi đẹp.

+ Hình ảnh “vàng trắng”: Đó là hình ảnh ẩn dụ cho những năm tháng làm việc của Bác, lúc nào cũng có vàng trắng bên cạnh bầu bạn. Từ giữa chốn tù đày, đến “Cảnh khuya” núi rừng Việt Bắc, rồi “Nguyên tiêu”...

GỢI Ý TRẢ LỜI

Câu 4: Cho câu văn sau: “Trong bài thơ Viếng lăng Bác, ngoại cảnh chỉ được miêu tả chấm phá vài nét, còn chủ yếu tác giả bộc lộ tâm trạng, cảm xúc yêu thương, ngưỡng mộ của mình đối với Chủ tịch Hồ Chí Minh.” Hãy coi câu văn trên là câu chủ đề, viết tiếp khoảng 8 đến 10 câu văn đã tạo thành một đoạn văn trình bày theo cách diễn dịch; trong đoạn văn có sử dụng câu chứa thành phần biệt lập và phép thế (gạch chân, chú thích thành phần biệt lập và từ ngữ dùng làm phép thế).

Câu 4: Viết đoạn văn để thấy được tâm trạng, cảm xúc yêu thương ngưỡng mộ của tác giả với Chủ tịch Hồ Chí Minh:

- Trong bài thơ Viếng lăng Bác, ngoại cảnh chỉ được miêu tả chấm phá vài nét, còn chủ yếu tác giả bộc lộ tâm trạng, cảm xúc yêu thương, ngưỡng mộ của mình đối với Chủ tịch Hồ Chí Minh.
- Nỗi bồi hồi, xúc động khi được từ quê hương miền Nam ra thăm lăng Bác.
- Lòng biết ơn chân thành, sâu nặng đối với Bác, sự ngưỡng mộ, thành kính, nỗi đau xót, tiếc thương...khi vào lăng viếng Bác.
- Tình cảm lưu luyến khi phải từ biệt...

Xúc động khi tới lăng Chủ tịch, trong một sáng tác của mình nhà thơ Vương Trọng có viết:

“...Rưng rưng trông Bác yên nằm

Giấu rồi nước mắt khó cầm cứ rơi

Ở đây lạnh lắm Bác ơi

Chăn đơn Bác đắp nửa người ấm sao?”

ĐỀ SỐ 4

(Theo Đọc - hiểu Ngữ văn 9, NXB Giáo dục 2007)

Câu 1: Giọt “nước mắt khó cầm cứ rơi” của tác giả gợi nhớ tới khổ thơ nào trong bài thơ Viếng lăng Bác của Viễn Phương? Chép lại khổ thơ đó.

Câu 2: Cách bộc lộ cảm xúc trong dòng thơ đầu của khổ thơ em vừa chép là hình thức biểu cảm theo cách nào?

Câu 3: Viết một đoạn văn khoảng 12 câu theo phép lập luận diễn dịch để làm rõ niềm xúc động mãnh liệt và ước nguyện chân thành tha thiết của nhà thơ trong khổ thơ em vừa chép. Trong đoạn văn có sử dụng phép nối và câu cảm thán. Gạch chân chỉ rõ.

Câu 4: Chỉ rõ và cho biết hiệu quả diễn đạt của biện pháp tu từ điệp ngữ có trong khổ thơ trên.

Câu 5: Em hiểu như thế nào về hình ảnh cây tre trung hiếu trong đoạn thơ trên?

Câu 6: Trong một bài thơ em đã học trong chương trình Ngữ văn 9 cũng có một khổ thơ dùng hình ảnh và phép tu từ điệp ngữ tương tự. Em hãy chép lại chính xác khổ thơ đó và nêu rõ tên tác giả, tác phẩm.

Câu 1: Giọt “nước mắt khó cầm cứ rơi” của tác giả gợi nhớ tới khổ thơ nào trong bài thơ Viếng lăng Bác của Viễn Phương? Chép lại khổ thơ đó.

Câu 1: Chép chính xác khổ thơ:

“Mai về miền Nam thương trào nước mắt
Muốn làm con chim hót quanh lăng Bác
Muốn làm đóa hoa tỏa hương đâu đây
Muốn làm cây tre trung hiếu chốn này”

Câu 2: Cách bộc lộ cảm xúc trong dòng thơ đầu của khổ thơ em vừa chép là hình thức biểu cảm theo cách nào?

Câu 2: Cách biểu cảm trong khổ thơ:
Biểu cảm trong khổ thơ cuối là cách biểu cảm trực tiếp

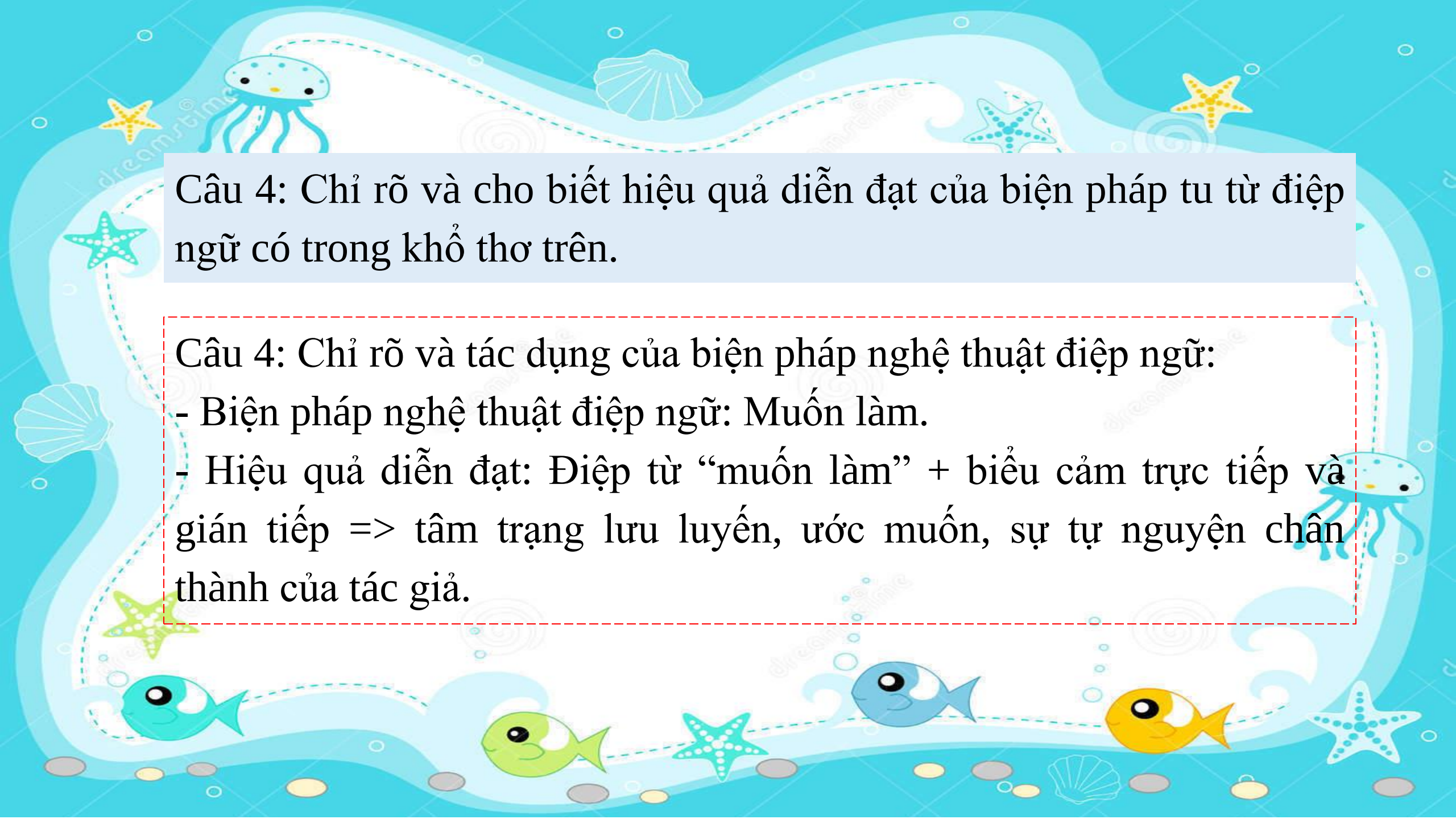
Câu 3: Viết một đoạn văn khoảng 12 câu theo phép lập luận diễn dịch để làm rõ niềm xúc động mãnh liệt và ước nguyện chân thành tha thiết của nhà thơ trong khổ thơ em vừa chép. Trong đoạn văn có sử dụng phép nối và câu cảm thán. Gạch chân chỉ rõ.

Câu 3: Viết đoạn văn:

- Khổ thơ thứ tư là niềm xúc động mãnh liệt, sự ghen ngào và ước nguyện chân thành tha thiết của nhà thơ muốn được ở mãi bên lăng Bác.
- Câu thơ “Mai về miền Nam thương trào nước mắt” như một lời giã biệt.
- + Lời nói giản dị diễn tả tình cảm sâu lắng.
- + Từ “trào” diễn tả cảm xúc thật mãnh liệt, luyến tiếc, bịn rịn không muốn xa nơi Bác nghỉ.
- + Đó là tâm trạng của muôn triệu con tim bé nhỏ cùng chung nỗi đau không khác gì tác giả. Được gần Bác dù chỉ trong giây phút nhưng không bao giờ ta muốn xa Bác bởi Người ấm áp quá, rộng lớn quá.

- Ước nguyện thành kính của Viễn Phương cũng là mong ước chung của những người dân hoặc chưa một lần nào gặp Bác.
- + Muốn làm chim hót chính là âm thanh đẹp dễ, trong lành.
- + Muốn làm đoá hoa để tỏa hương thơm thanh cao nơi Bác yên nghỉ.
- + Muốn làm cây trung hiếu để giữ giấc ngủ bình yên cho Người.
- Điệp từ “muốn làm” biểu cảm trực tiếp và gián tiếp thể hiện tâm trạng lưu luyến, ước muốn, sự tự nguyện chân thành của tác giả.
- Hình ảnh cây tre xuất hiện khép lại bài thơ một cách khéo léo.

Câu 4: Chỉ rõ và cho biết hiệu quả diễn đạt của biện pháp tu từ điệp ngữ có trong khổ thơ trên.

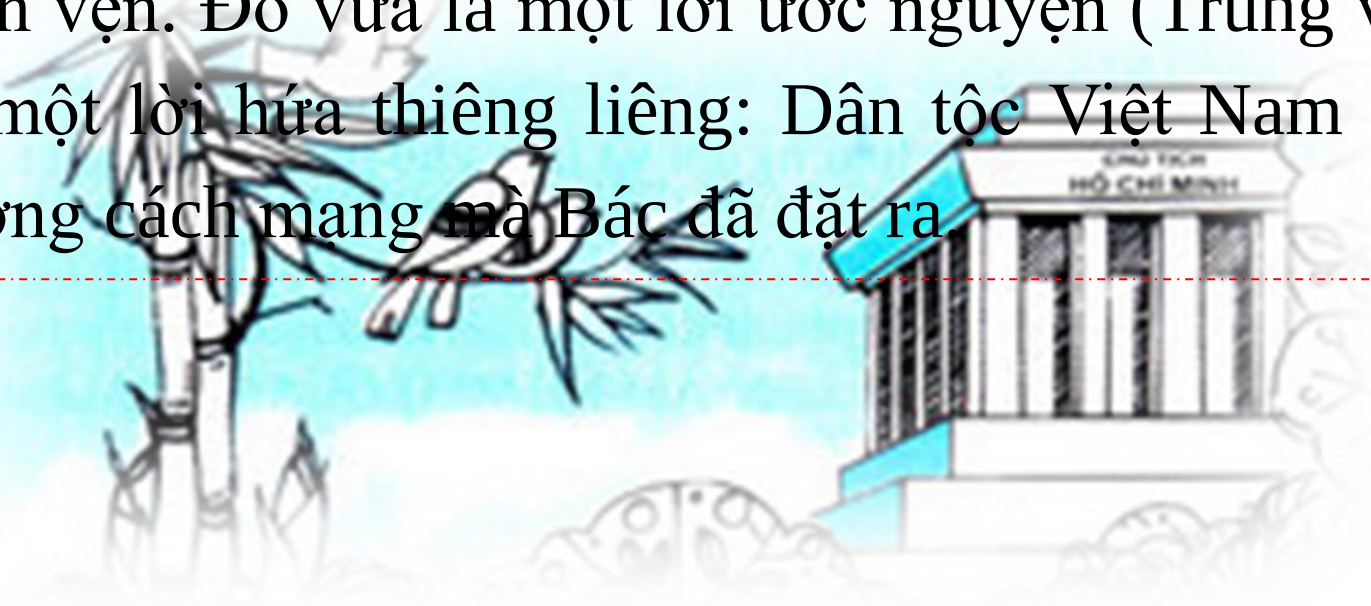
Câu 4: Chỉ rõ và tác dụng của biện pháp nghệ thuật điệp ngữ:

- Biện pháp nghệ thuật điệp ngữ: Muốn làm.
- Hiệu quả diễn đạt: Điệp từ “muốn làm” + biểu cảm trực tiếp và gián tiếp => tâm trạng lưu luyến, ước muốn, sự tự nguyện chân thành của tác giả.

Câu 5: Em hiểu như thế nào về hình ảnh cây tre trung hiếu trong đoạn thơ trên?

Câu 5: Hình ảnh cây tre trung hiếu:

Hình ảnh cây tre xuất hiện ở đầu bài thơ được khép lại bài thơ với một nét nghĩa bổ sung: cây tre trung hiếu. Sự lặp lại như thế đã tạo cho bài thơ có kết cấu đầu cuối tương ứng làm đậm nét hình ảnh gây ấn tượng sâu sắc và dòng cảm xúc được trọn vẹn. Đó vừa là một lời ước nguyện (Trung với Đảng, hiếu với dân), vừa là một lời hứa thiêng liêng: Dân tộc Việt Nam mãi mãi trung thành với con đường cách mạng mà Bác đã đặt ra.

Câu 6: Trong một bài thơ em đã học trong chương trình Ngữ văn 9 cũng có một khổ thơ dùng hình ảnh và phép tu từ điệp ngữ tương tự. Em hãy chép lại chính xác khổ thơ đó và nêu rõ tên tác giả, tác phẩm.

Câu 6: Chép lại chính xác khổ thơ đó và nêu rõ tên tác giả, tác phẩm:

Ta làm con chim hót
Ta làm một cành hoa
Ta nhập vào hòa ca
Một nốt trầm xao xuyến.

- Bài thơ: Mùa xuân nho nhỏ
- Tác giả: Thanh Hải

ĐỀ SỐ 5

Cuộc đời Chủ tịch Hồ Chí Minh là nguồn cảm hứng vô tận cho sáng tạo nghệ thuật. Mở đầu tác phẩm của mình, một nhà thơ viết:

“Con ở miền Nam ra thăm lăng Bác...”

Và sau đó, tác giả thấy:

“Bác nằm trongở trong tim!”

Câu 1: Những câu thơ trên trích trong tác phẩm nào? Nêu tên tác giả và hoàn cảnh ra đời của bài thơ ấy.

Câu 2: Từ những câu đã dẫn kết hợp với những hiểu biết của em về bài thơ, hãy cho biết cảm xúc trong bài được biểu hiện theo trình tự nào? Sự thật là Người đã ra đi nhưng vì sao nhà thơ vẫn dùng từ “thăm” và cụm từ “giấc ngủ bình yên”?

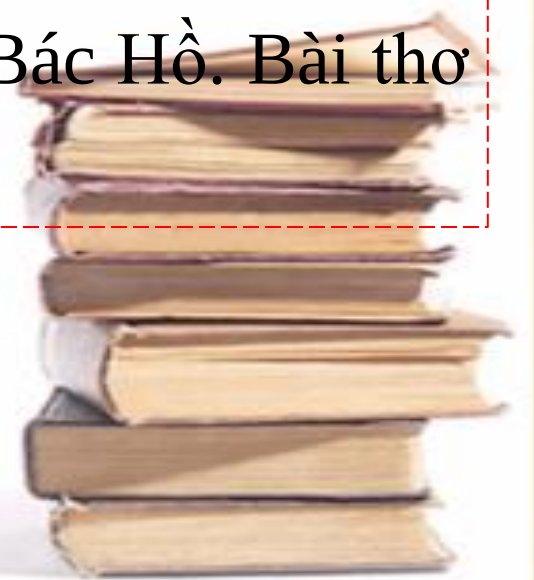
Câu 3: Dựa vào khổ thơ trên, hãy viết một đoạn văn khoảng 10 câu theo phép lập luận quy nạp (có sử dụng phép lập và có một câu chứa thành phần phụ chú) để làm rõ lòng kính yêu và niềm xót thương vô hạn của tác giả đối với Bác khi vào trong lăng.

Câu 4: Trăng là hình ảnh xuất hiện nhiều trong thi ca. Hãy chép chính xác một câu thơ khác đã học có hình ảnh trăng và ghi rõ tên tác giả, tác phẩm

Câu 1: Những câu thơ trên trích trong tác phẩm nào? Nêu tên tác giả và hoàn cảnh ra đời của bài thơ ấy.

Câu 1 : Hoàn cảnh sáng tác bài thơ “Viếng lăng Bác”:

Năm 1976, sau khi cuộc kháng chiến chống Mỹ kết thúc, đất nước thống nhất, lăng chủ tịch Hồ Chí Minh cũng vừa khánh thành, tác giả từ miền Nam ra thăm miền Bắc, vào lăng viếng Bác Hồ. Bài thơ “Viếng lăng Bác” được sáng tác trong dịp đó.

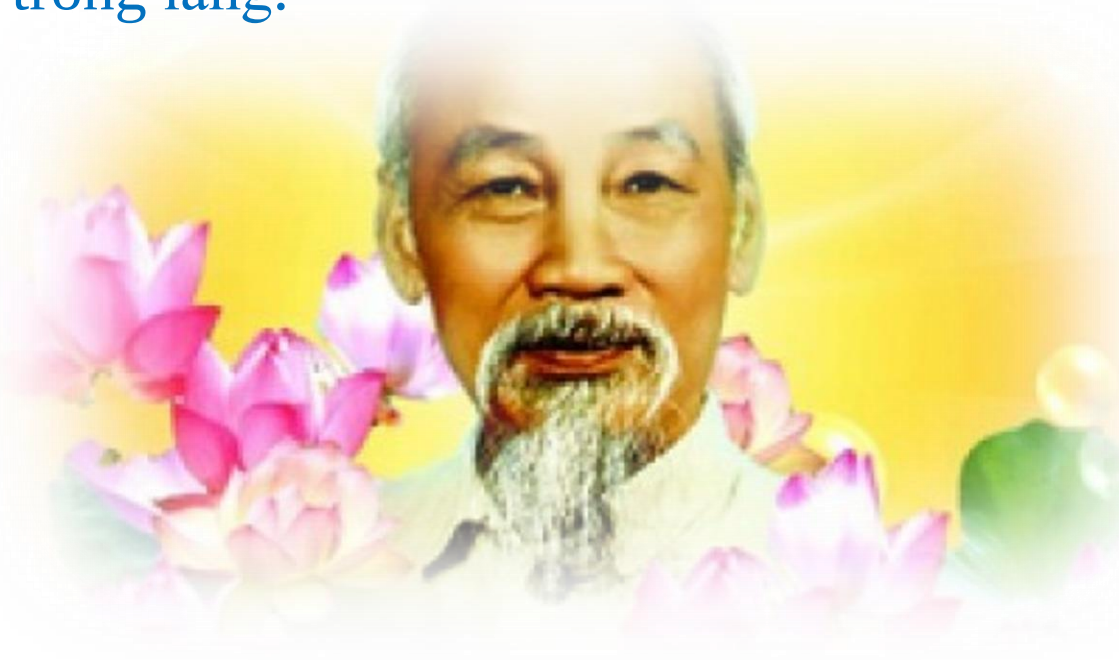
Câu 2: Từ những câu đã dẫn kết hợp với những hiểu biết của em về bài thơ, hãy cho biết cảm xúc trong bài được biểu hiện theo trình tự nào? Sự thật là Người đã ra đi nhưng vì sao nhà thơ vẫn dùng từ “thăm” và cụm từ “giấc ngủ bình yên”?

GỢI Ý TRẢ LỜI

Câu 2: Trình tự cảm xúc và tình cảm của tác giả với Bác:

- Cảm xúc trong bài thơ được biểu hiện theo trình tự từ ngoài vào trong, rồi lại trở ra ngoài, hợp với thời gian một chuyến viếng lăng Bác.
- Từ “thăm” thể hiện tình cảm của nhà thơ đối với Bác vừa kính yêu, vừa gần gũi.
- Cụm từ “giấc ngủ bình yên” là một cách nói tránh, nói giảm nhằm miêu tả tư thế ung dung thanh thản của Bác - vị lãnh tụ cả đời lo cho dân, cho nước, có đêm nào yên giấc nay đã có được giấc ngủ bình yên.

Câu 3: Dựa vào khổ thơ trên, hãy viết một đoạn văn khoảng 10 câu theo phép lập luận quy nạp (có sử dụng phép lập và có một câu chứa thành phần phụ chú) để làm rõ lòng kính yêu và niềm xót thương vô hạn của tác giả đối với Bác khi vào trong lăng.

Câu 3: Viết đoạn văn để làm rõ lòng kính yêu và niềm xót thương vô hạn của tác giả đối với Bác khi vào trong lăng:

- Lòng biết ơn thành kính đã chuyển sang niềm xúc động nghẹn ngào khi tác giả nhìn thấy Bác:

“Bác nằm trong giấc ngủ bình yên

Giữa một vầng trăng sáng dịu hiền”

- Bác đang ngủ giấc ngủ bình yên, thanh thản giữa vầng trăng sáng dịu hiền. Ánh sáng dịu nhẹ trong lăng gợi sự liên tưởng thật thú vị.

- Những vần thơ của Bác tràn đầy ánh trăng, trăng với Bác đã từng vào thơ Bác trong nhà lao, trên chiến trận, giờ đây trăng cũng đến để giữ giấc ngủ ngàn thu cho Người.

- Với hình ảnh vàng trắng, nhà thơ còn muốn tạo ra một hệ thống hình ảnh vũ trụ để ví với Bác. Hình ảnh “vàng trắng” dịu hiền gọi cho ta nghĩ đến tâm hồn cao đẹp, trong sáng của Bác. Người có lúc như mặt trời ấm áp, có lúc dịu hiền như ánh trăng rằm. Đó cũng là sự biểu hiện rực rỡ, vĩ đại, cao siêu của con người và sự nghiệp của Bác.

- Tâm trạng xúc động của nhà thơ được biểu hiện bằng hình ảnh ẩn dụ sâu xa: “Vẫn biết trời xanh là mãi mãi”. Bác đã hoá thân vào thiên nhiên đất trời, sống mãi trong sự nghiệp và tâm trí của nhân dân như bầu trời xanh vĩnh hằng. Dù vẫn tin như thế nhưng không thể không đau xót vì sự ra đi của Người. Nỗi đau xót đã được nhà thơ biểu hiện rất cụ thể, trực tiếp: “Mà sao nghe nhói ở trong tim!”. Nỗi đau quặn thắt, tê tái trong đáy sâu tâm hồn như hàng nghìn mũi kim đâm vào trái tim thổn thức khi đứng trước di hài của Người.

Câu 4: Trăng là hình ảnh xuất hiện nhiều trong thi ca. Hãy chép chính xác một câu thơ khác đã học có hình ảnh trăng và ghi rõ tên tác giả, tác phẩm.

Câu 4: Kể tên một bài thơ có nhắc đến trăng, chép câu thơ về trăng:

- Bài thơ: Ánh trăng của Nguyễn Duy
- Chép khổ thơ:

“Trăng cứ tròn vành vạnh
kể chi người vô tình
ánh trăng im phăng phắc
đủ cho ta giật mình.”

Hay

- Bài thơ: Đồng chí của Chính Hữu
- Câu thơ: “Đầu súng trăng treo”

